

Kaip kreiptis į teismą? - Portugalija

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas: [pt](#).

TURINIO LENTELE

- 1 Ar turiu kreiptis į teismą, ar yra alternatyvų?
- 2 Ar nustatytas ieškinio senaties terminas?
- 3 Ar turėčiau kreiptis į šios valstybės narės teismą?
- 4 Jei taip, į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis – pagal savo arba atsakovo gyvenamąją vietą ar pagal kitus bylos teisingumo kriterijus?
- 5 Į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis, atsižvelgiant į ieškinio pobūdį ir ginčijamos sumos dydį?
- 6 Ar galiu pareikšti ieškinį teismui pats, ar turiu kreiptis į tarpininką – advokatą?
- 7 Kur konkrečiai turiu kreiptis dėl ieškinio pareiškimo – į teismo priimamąjį, teismo sekretoriatą ar kitą administracinį padalinį?
- 8 Kuria kalba galiu pareikšti ieškinį? Ar galiu ieškinį pareikšti žodžiu, ar jį būtina teikti raštu? Ar galiu siųsti ieškinį faksu arba elektroniniu paštu?
- 9 Ar yra nustatytos specialios ieškinio pareiškimo formos, o jeigu jų nėra, kaip turiu išdėstyti ieškinį? Koks turi būti ieškinio turinys?
- 10 Ar reikia mokėti teismo mokesčių? Jeigu taip, kada? Ar turiu mokėti advokatui nuo pat ieškinio pareiškimo?
- 11 Ar galiu gauti nemokamą teisinę pagalbą?
- 12 Nuo kurio momento mano ieškiny s laikomas oficialiai pareikštu? Ar institucijos praneš, ar mano ieškiny s pareikštas tinkamai?
- 13 Ar gausiu išsamią informaciją apie bylos tvarkaraštį (pvz., kada atvykti į bylos svarstymą)?

1 Ar turiu kreiptis į teismą, ar yra alternatyvų?

Atsakymas į šį klausimą priklauso nuo kiekvieno konkretaus atvejo.

Kadangi neįmanoma numatyti kiekvienos galinčios kilti problemos, turėtumėte pasikonsultuoti su atitinkamos srities specialistu.

Jeigu tam neturite finansinių išteklių, galite kreiptis dėl teisinės pagalbos (žr. tolesnį dokumentą „Teisinė pagalba“).

Gali būti pravartu naudoti alternatyvaus ginčų sprendimo priemonę, atsižvelgiant į konkrečias atvejo aplinkybes (žr. tolesnį dokumentą „Alternatyvaus ginčų sprendimo priemonės“).

2 Ar nustatytas ieškinio senaties terminas?

Laikotarpiai, per kuriuos teisme galite pareikšti ieškinį norėdamas išspręsti konkretų ginčą, yra skirtingi ir priklauso nuo konkretaus atvejo.

Kaip minėta atsakyme į pirmesnįjį klausimą, šį aspektą taip pat reikėtų išsiaiškinti padedant teisės specialistui.

3 Ar turėčiau kreiptis į šios valstybės narės teismą?

Nedarant poveikio Bendrijos reglamentuose ir kituose tarptautiniuose dokumentuose nustatytoms taisyklėms, Portugalijos teismai turi tarptautinę kompetenciją:

- a) kai ieškinį galima pareikšti Portugalijos teisme pagal Portugalijos teisėje nustatytas teritorinės jurisdikcijos taisykles;
- b) kai faktas, dėl kurio pareiškiamas ieškinys, arba kurie nors su juo susiję faktai įvyko Portugalijos teritorijoje;
- c) kai teisę, kurią prašoma apginti, galima apginti tik siūlomu ieškiniu Portugalijos teritorijoje arba ieškovui būtų akivaizdžiai sunku pareikšti ieškinį užsienyje, nes ginčo dalykas svarbiu asmeniniu ar turtiniu ryšiu susijęs su Portugalijos teisės sistema.

Portugalijos teismų išimtinai jurisdikcijai priklauso:

- a) klausimai dėl teisės į Portugalijos teritorijoje esantį nekilnojamąjį turtą ir turto nuomos; tačiau ne ilgesniam kaip šešių iš eilės mėnesių laikotarpiui laikinam privačiam naudojimui nuomojamo turto nuomos klausimai priklauso ir valstybės narės, kurioje gyvena atsakovas, teismų jurisdikcijai, jeigu nuomininkas yra fizinis asmuo, o nuomotojas ir nuomininkas gyvena toje pačioje valstybėje narėje;
- b) įmonių ar kitų juridinių asmenų, turinčių registruotąsias būstines Portugalijoje, steigimo ar likvidavimo galiojimo ir jų organų priimtų sprendimų galiojimo klausimai; siekdamas nustatyti tą registruotąją būstinę, Portugalijos teismas taiko tarptautinės privatinės teisės taisykles;
- c) Portugalijoje tvarkomų viešųjų registrų įrašų galiojimo klausimai;
- d) Portugalijos teritorijoje esančio turto perleidimo kreditoriams klausimai;
- e) Portugalijoje gyvenančių asmenų arba Portugalijos teritorijoje registruotąją būstinę turinčių juridinių asmenų ar įmonių nemokumo ar reorganizavimo klausimai.

4 Jei taip, į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis – pagal savo arba atsakovo gyvenamąją vietą ar pagal kitus bylos teisingumo kriterijus?

Turto buvimo vieta

Ieškiniai dėl turtinių ar asmeninių teisių naudotis turtu, bendro turto padalijimo, išskeldinimo, pasirašymo teisės ir nekilnojamojo turto perleidimo kreditoriams, taip pat ieškiniai dėl hipotekos sudarymo, pakeitimo, sumažinimo ar panaikinimo turėtų būti pareiškiami atitinkamo turto buvimo vietos teisme.

Tačiau ieškiniai dėl laivams ar orlaiviams taikomos hipotekos sudarymo, pakeitimo, sumažinimo ar panaikinimo bus pareiškiami atitinkamo objekto registracijos vietos teisme. Jeigu hipoteka taikoma keliuose apygardose registruotam kilnojamajam turtui, ieškovas gali pasirinkti bet kurią iš jų.

Kai ieškinys susijęs su tam pačiam asmeniui priklausančių ir vienam naudojimui tikslui skirtų kilnojamųjų daiktų grupe arba kilnojamųjų ir nekilnojamųjų daiktų grupe, arba skirtingose apygardose esančiu turtu, jis bus nagrinėjamas apygardos, kurioje yra vertingiausias turtas (tai nustatoma pagal apmokestinamąjį turto vertę), teisme. Jeigu pastatas, kuris yra ieškinio objektas, yra daugiau negu vienoje teisminėje apygardoje, ieškinį galima pateikti bet kurioje apygardoje.

Kompetencija prievolės įvykdymo klausimais

Ieškinys, kuriuo reikalaujama įvykdyti prievolę, kompensuoti už prievolės neįvykdymą ar netinkamą įvykdymą arba nutraukti sutartį dėl jos nevykdymo, pareiškiamas atsakovo gyvenamosios vietos teisme. Kreditorius gali pasirinkti teismą, kurio aptarnaujamoje teritorijoje prievolė turėjo būti vykdoma, jeigu atsakovas yra juridinis asmuo arba jeigu kreditorius gyvena Lisabonos arba Porto miestų metropolinėje zonoje, o atsakovas taip pat gyvena toje pačioje metropolinėje zonoje.

Jeigu ieškiniu siekiama pareikalauti civilinės atsakomybės pagal deliktinę teisę arba pagal riziką, jis priklauso vietos, kurioje įvyko įvykis, teismo kompetencijai.

Santuokos nutraukimas ir teisinis gyvenimas skyrium

Santuokos nutraukimo, teisinio gyvenimo skyrium ir turto padalijimo bylos priklauso ieškovo nuolatinės ar faktinės gyvenamosios vietos teismo kompetencijai.

Ieškiniai dėl mokesčių sumokėjimo

Jeigu ieškiniai susiję su teismo mokesčių ar mokesčio techniniams atstovams sumokėjimu ir su klientui avansu perduotų sumų išieškojimu, ieškiniai priklauso vietos, kurioje buvo suteikta paslauga, teismo kompetencijai ir jie abu turi būti sujungti.

Tačiau jeigu ieškinyje buvo pareikštas apeliaciniame teisme arba Aukščiausiąjame Teisme, ieškinyje dėl mokesčių sumokėjimo pareiškiamas apygardos, kurioje gyvena skolininkas, teisme.

Bendrojo vidurkio sureguliuojimas ir paskirstymas

Uosto, kuriame pristatytas arba turėjo būti pristatytas didelių nuostolių patyrusio laivo krovinyje, vietos teismas yra kompetentingas sureguliuoti ir paskirstyti dėl šių nuostolių susidarantį išlaidas.

Nuostoliai ir žala dėl laivų susidūrimo

Ieškinyje dėl nuostolių ir žalos, patirtų susidūrus laivams, gali būti pareiškiamas vietos, kurioje įvyko avarija, vietos, kurioje gyvena į kitą laivą atsimušusio laivo savininkas, vietos, kuriai priklauso laivas, vietos, kurioje jis rastas, arba pirmojo uosto, į kurį įplaukė žalą patyręs laivas, vietos teisme.

Laivų gelbėjimo arba jiems suteiktos pagalbos išlaidos

Laivų gelbėjimo arba jiems suteiktos pagalbos išlaidų atlyginimo galima prašyti vietos, kurioje įvyko faktas, vietos, kurioje yra išgelbėtų objektų savininko nuolatinė gyvenamoji vieta, arba vietos, kuriai priklauso ar kurioje randamas išgelbėtas laivas, teisme.

Ieškinyje dėl nemokamai ar už atlygį įsigyto laivo paskelbimo nesuvaržytu privilegijuotomis teisėmis turi būti pareiškiamas uosto, kuriame laivas švartuojamas įsigijimo metu, vietos teisme.

Apsaugos procedūros ir parengiamieji veiksmai

Apsaugos procedūrų ir veiksmų, kurių reikia imtis prieš pareiškiant ieškinį, klausimu turi būti laikomasi šių nuostatų:

- a) sulaikyti ir areštuoti prekes galima prašyti teisme, kuriame turi būti pareiškiamas atitinkamas ieškinyje, arba vietos, kurioje prekės yra, teisme, arba, jeigu prekės yra keliose apygardose, bet kuriame iš atitinkamų teismų;
- b) blokuoti naujus darbus priklauso vietos, kurioje turi būti atliekami darbai, teismo kompetencijai;
- c) kitos apsaugos priemonės priklauso teismo, kuriame turi būti pareiškiamas atitinkamas ieškinyje, kompetencijai;
- d) imtis parengiamųjų veiksmų, skirtų įrodymams pateikti, reikia prašyti teismo, kuriame tie veiksmai bus atliekami.

Su minėtaisiais veiksmais ir priemonėmis susijęs dokumentų rinkinys pridedamas prie pagrindinio ieškinio bylos dokumentų rinkinio, kad prireikus būtų galima nusiųsti jį teismui, kuriame pareiškiamas tas ieškinyje.

Įteikti pranešimus prašoma teismo, kurio aptarnaujamoje teritorijoje gyvena šiuos pranešimus turintis gauti asmuo.

Bendrosios taisyklės

Bendroji Portugalijos civilinio proceso taisyklė, pagal kurią nustatoma teritorinė jurisdikcija: jeigu konkrečiai nenumatyta kitaip, visos bylos nagrinėjamos atsakovo gyvenamosios vietos teisme.

Tačiau jeigu atsakovas įprastinės gyvenamosios vietos neturi, neturi jokios pastovios gyvenamosios vietos arba jo nėra šalyje, ieškinyje pareiškiamas ieškovo gyvenamosios vietos teisme; vis dėlto prašymas dėl laikino ar nuolatinio šalyje nesančio atsakovo turto administravimo turi būti pateikiamas vietos, kurioje atsakovas paskutinį kartą gyveno Portugalijoje, teisme.

Jeigu atsakovo nuolatinė arba faktinė gyvenamoji vieta yra užsienio valstybėje, byla nagrinėjama jo buvimo vietos teisme; jeigu tai nėra Portugalijos teritorija, byla nagrinėjama ieškovo nuolatinės gyvenamosios vietos teisme, o kai ši nuolatinė gyvenamoji vieta yra užsienio valstybėje, kompetentingas teismas yra Lisabonos teismas.

Bendrosios taisyklės, taikomos juridiniams asmenims ir įmonėms

Jeigu atsakovas yra valstybė, byla priklauso ne atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos, o ieškovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismo jurisdikcijai.

Jeigu atsakovas yra kitas juridinis asmuo ar įmonė, byla nagrinėjama vietos, kurioje yra filialo, atstovybės, patronuojamosios bendrovės ar delegacijos registruotoji būstinė arba pagrindinė būstinė, teisme, atsižvelgiant į tai, ar ieškinyje pareiškiamas pagrindinei įmonei, ar vienai iš pastarųjų būstinių; tačiau ieškinius, pareiškiamus užsienio juridiniams asmenims ar įmonėms, turintiems Portugalijoje filialą, atstovybę, patronuojamąją bendrovę ar delegaciją, galima pareikšti vietų, kuriose yra tos būstinės, teismuose, nors išduoti teismo šaukimą prašoma registruotajai būstinei.

Keli atsakovai ir iš dalies sutampantys prašymai

Kai toje pačioje byloje yra daugiau negu vienas atsakovas, visi turi būti išklausomi teisme, kurio aptarnaujamoje teritorijoje gyvena daugiausia atsakovų; jeigu keliuose vietose gyvena po tiek pat atsakovų, ieškovas gali pasirinkti bet kurį iš tų teismų.

Jeigu keli ieškovo prašymai turi būti nagrinėjami skirtingų teritorinių jurisdikcijų teismuose, jis gali pareikšti ieškinį bet kuriame iš jų, išskyrus atvejus, kai jurisdikcija vienam iš prašymų įvertinti priklauso nuo tam tikro ryšio, pagal kurį teismas savo iniciatyva gali nustatyti, kad jis neturi jurisdikcijos; šiuo atveju ieškinytis turi būti pareiškiamas tame teisme.

Tačiau kai ieškovas teikia kelis prašymus, kurie vienas nuo kito priklauso arba vienas kitą papildo, ieškinytis turi būti pareiškiamas teisme, kompetentingame nagrinėti pagrindinį prašymą.

Vykdymo užtikrinimo taisyklės pagal bendrąją jurisdikciją

Išskyrus specialius atvejus, reglamentuojamus kitomis nuostatomis, užtikrinti vykdymą kompetentingas teismas yra skolininko gyvenamosios vietos teismas, tačiau kreditorius gali pasirinkti vietas, kurioje turi būti įvykdyta prievolė, teismą, kai skolininkas yra juridinis asmuo arba kai kreditoriaus nuolatinė gyvenamoji vieta priklauso Lisabonos arba Porto miestų metropolinei zonai, o skolininko nuolatinė gyvenamoji vieta yra toje pačioje metropolinėje zonoje.

Tačiau jeigu vykdymo užtikrinimo tikslas yra perduoti tam tikrą daiktą arba išieškoti turtine garantija padengtą skolą, atitinkamas kompetentingas teismas yra vietas, kurioje turi būti rastas tas daiktas, arba vietas, kurioje yra garantijos funkciją atliekantys daiktai, teismas.

Kai prašymas užtikrinti vykdymą turi būti pateikiamas skolininko nuolatinės gyvenamosios vietos teisme, o jis nuolatinės gyvenamosios vietos Portugalijoje neturi, tačiau Portugalijoje turi turto, prašymą nagrinėti priklauso turto buvimo vietos teismo jurisdikcijai.

Jeigu iš dalies sutampančias vykdymo užtikrinimo priemonės turi nagrinėti skirtingų teritorinių jurisdikcijų teismai, tai priklauso skolininko nuolatinės gyvenamosios vietos teismo jurisdikcijai.

Teismo sprendimų vykdymo užtikrinimas

Jeigu užtikrinamas Portugalijos teismo sprendimo vykdymas, prašymas užtikrinti vykdymą pateikiamas nagrinėjant bylą, su kuria jis susijęs, o vykdymas užregistruojamas paties teismo registre ir užtikrinamas nepriklausomai, išskyrus atvejus, kai byla vėliau nagrinėjama apeliacine instancija, – tada tas prašymas perduodamas.

Kai, remiantis teismų veiklos organizavimo įstatymais, užtikrinti vykdymą priklauso specializuoto vykdymo užtikrinimo skyriaus kompetencijai, šiam specializuotam skyriui turi būti skubiai nusiunčiama sprendimo kopija, prašymas užtikrinti vykdymą ir lydymieji dokumentai.

Jeigu sprendimą priima Portugalijoje vykusio arbitražo arbitrai, užtikrinti vykdymą priklauso vietas, kurioje vyko arbitražas, apygardos teismo kompetencijai.

Aukštesniųjų teismų priimtų nutarčių vykdymo užtikrinimas

Jeigu byla perduodama apeliaciniam teismui arba Aukščiausiam Teismui, užtikrinti vykdymą priklauso skolininko nuolatinės gyvenamosios vietos teismo jurisdikcijai.

Užsienio valstybės teismo sprendimų vykdymo užtikrinimas

Kai užtikrinamas užsienio valstybės teismo sprendimo vykdymas, užtikrinti vykdymą priklauso skolininko nuolatinės gyvenamosios vietos teismo jurisdikcijai.

Teismo jurisdikcija incidentų klausimais

Teismas, kurio kompetencijai priklauso ieškinytis, taip pat turi jurisdikciją nagrinėti byloje kylančius incidentus ir aspektus, kuriuos atsakovas pateikia kaip gynybinius argumentus.

Jurisdikcija priešieškinių klausimais

Ieškiniui pareikšti pasirinktas teismas turi jurisdikciją nagrinėti priešieškinių aspektus, jeigu jis turi jurisdikciją jų atžvilgiu pagal pilietybę, dalyką ir hierarchiją; jeigu teismas jurisdikcijos neturi, reikalavimas asmeniui, kuriam pareiškiamas priešieškinytis, tuo aspektu panaikinamas.

Privatūs susitarimai ir jurisdikcijos suteikimas

Proceso šalys gali susitarti, kuris teismas turės jurisdikciją nagrinėti konkretų ginčą arba ginčus, galinčius kilti iš tam tikro teisinio santykio, jeigu ginčijamas santykis susijęs su daugiau negu viena teisės sistema. Galima susitarti Portugalijos teismams priskirti išimtinę jurisdikciją arba tik alternatyvią jurisdikciją, jeigu tokia jurisdikcija numatyta, darant prielaidą, kad kilus abejonei ji bus laikoma išimtinė.

Teismo pasirinkimas galioja tik tuo atveju, jei įvykdyti visi toliau nurodyti reikalavimai:

- a) teismo pasirinkimas susijęs su ginču dėl turimų teisių;
- b) pasirinktas teismas sutinka su teismo pasirinkimu;
- c) teismo pasirinkimas pateisinamas dideliu abiejų proceso šalių arba vienos iš jų suinteresuotumu, jeigu tai nekelia didelio nepatogumo kitai proceso šaliai;
- d) teismo pasirinkimas netaikomas aspektams, priklausantiems išimtinai Portugalijos teismų kompetencijai;
- e) teismas pasirenkamas rašytiniu arba raštu patvirtintu susitarimu ir jame konkrečiai nurodoma kompetentinga jurisdikcija.

Susitarimas laikomas rašytiniu, kai jis išdėstomas dokumente, pasirašytame proceso šalių arba gautame keičiantis laiškais, teleksais, telegramomis ar kitais rašytinius įrodymus paliekančiais bendravimo būdais, neatsižvelgiant į tai, ar šiuose dokumentuose yra pats susitarimas, ar išlyga, kuria nurodoma į kitą dokumentą, kuriame išdėstytas susitarimas.

Vaikų ir jaunuolių, kuriems kyla pavojus, apsauga

Kalbant apie jurisdikciją svarstyti nepilnamečių bylas, už vaikų teisių ir vaikų apsaugos įtvirtinimo priemonių įgyvendinimą atsakinga vietos, kurioje vaikas arba jaunuolis gyvena tuo metu, kai gaunamas pranešimas apie padėtį arba pradedamas teisinis procesas, apsaugos komisija arba teismas.

Jeigu vaiko ar jaunuolio gyvenamoji vieta nežinoma arba jos neįmanoma nustatyti, jurisdikciją turi vietos, kurioje vaikas arba jaunuolis turi būti surastas, apsaugos komisija arba teismas.

Nepaisant minėtųjų nuostatų, vietos, kurioje vaikas arba jaunuolis turi būti surastas, apsaugos komisija arba teismas imasi reikiamų priemonių, kad jį nedelsiant apsaugotų.

Jeigu po to, kai buvo taikytos priemonės, vaikas arba jaunuolis daugiau kaip trims mėnesiams pakeičia gyvenamąją vietą, byla perduodama naujosios gyvenamosios vietos apsaugos komisijai arba teismui.

Išskyrus tai, kas paminėta pirmiau, prasidėjus procesui įvykę faktų pokyčiai nebeturi reikšmės.

Nepaisant taisyklių dėl teritorinės jurisdikcijos, kai pavojus vienu metu kyla daugiau negu vienam vaikui ar jaunuoliui, gali būti pareiškiamas vienas bendras ieškinys, o kai pradedama nagrinėti atskirus ieškinius, visi jie gali būti prijungti prie pradinio ieškinio, jeigu tam yra pakankama priežastis įvertinus šeimos ryšius ar konkrečią padėtį, dėl kurios kyla pavojus.

Kai tam pačiam vaikui arba jaunuoliui kelis kartus iš eilės taikomos apsaugos, auklėjamosios globos arba civilinės nepilnamečių apsaugos priemonės, išsami informacija apie jas turi būti pridedama prie bylos dokumentų rinkinio, kad jas galėtų apsvarstyti pradinio ieškinio procesui pirmininkaujantis teisėjas.

Auklėjamosios globos priemonės

Už faktų įvertinimą ir auklėjamosios globos priemonių taikymą atsakingas vietos, kurioje nepilnametis gyvena, kai buvo pradėtas procesas, teismas. Kai nepilnamečio gyvenamoji vieta nežinoma, jurisdikciją turi vietos, kurioje gyvena tėvų valdžią turintis asmuo, teismas. Kai tėvų valdžią turintis asmuo gyvena skirtingose vietose, jurisdikciją turi globėjo, kuriam suteiktos nepilnamečio globos teisės, gyvenamosios vietos teismas, o jeigu globa yra bendra – globėjo, su kuriuo nepilnametis gyvena, gyvenamosios vietos teismas. Kitais atvejais jurisdikciją turi vietos, kurioje įgyvendinamos globos teisės, teismas arba, jeigu tai yra nenustatyta, vietos, kurioje turi būti rastas vaikas, teismas.

Prasidėjus procesui įvykę pokyčiai reikšmės neturi.

Už skubias priemones yra atsakingi vietos, kurioje įgyvendinamos globos teisės, ir vietos, kurioje turi būti rastas nepilnametis, teismai.

5 | kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis, atsižvelgiant į ieškinio pobūdį ir ginčijamos sumos dydį?

Žr. šiame puslapyje išdėstytas faktų suvestines „Teismų sistemos“ ir „Jurisdikcija“.

6 Ar galiu pareikšti ieškinį teismui pats, ar turiu kreiptis į tarpininką – advokatą?

Tais atvejais, kai neprivaloma, kad proceso šaliai atstovautų advokatas, proceso šalys gali atstovauti pačios sau arba joms gali atstovauti advokatų padėjėjai arba teisininkai (port. *solicitadores*).

Advokatas proceso šaliai privalo atstovauti:

- a) bylose, priklausančiose teismų, kuriems taikomos tam tikros finansinės ribos ir kuriuose leidžiama paduoti įprastą apeliacinį skundą, jurisdikcijai;
- b) bylose, kuriose visada leidžiama paduoti apeliacinį skundą neatsižvelgiant į sumą;
- c) nagrinėjant apeliacinius skundus ir bylas aukštesniuose teismuose.

Net ir tais atvejais, kai proceso šaliai privalo atstovauti advokatas, advokatų padėjėjai, teisininkai ir pačios proceso šalys gali teikti prašymus, kuriuose nekeliama teisės klausimų.

Tais atvejais, kai neprivaloma skirti advokato, o proceso šalys nepasirinko jokio teisinio atstovo, liudytojų apklausą atlieka teisėjas, kuris procesą suderina su konkrečiomis aplinkybėmis.

Advokatas, advokato padėjėjas arba teisininkas proceso šalims privalo atstovauti vykdymo užtikrinimo procese, kai ieškinio suma didesnė negu riba, taikoma pirmosios instancijos teismui, o kai tokiam procese ieškinio suma didesnė negu apeliaciniam teismui taikoma riba, proceso šaliai privalo atstovauti advokatas; advokato atstovavimas taip pat privalomas procese, kai ieškinio suma yra tokia pati arba mažesnė, tačiau aukštesnė negu taikoma pirmosios instancijos teismui, jeigu kartu taikoma deklaratyviojo proceso sąlygas atitinkanti tvarka.

7 Kur konkrečiai turiu kreiptis dėl ieškinio pareiškimo – į teismo priimamąjį, teismo sekretoriatą ar kitą administracinį padalinį?

Bylose, kuriose teisinis atstovas neprivalomas ir kuriose proceso šalis neturi tarpininkų, minėtuosius procesinius dokumentus teismui galima pateikti vienu iš toliau nurodytų būdų:

- a) pristatyti į teismo kanceliariją – dokumentas laikomas gautu jo pristatymo dieną;
- b) persiųsti registruotu paštu – dokumentas laikomas gautu jo išsiuntimo registruotu paštu dieną;
- c) nusiųsti faksu arba e. paštu – dokumentas laikomas gautu jo išsiuntimo dieną.

Taip pat žr. faktų suvestinę „Elektroninis administravimas“.

8 Kuria kalba galiu pareikšti ieškinį? Ar galiu ieškinį pareikšti žodžiu, ar jį būtina teikti raštu? Ar galiu siųsti ieškinį faksu arba elektroniniu paštu?

Visuose teismo dokumentuose vartojama portugalų kalba.

Kai portugalų kalbos nemokantis užsienio valstybės pilietis privalo duoti parodymus Portugalijos teismuose, prireikus palengvinti bendravimą jam skiriamas prisiekęs vertėjas.

Kai reikia išversti užsienio kalba parašytus dokumentus, teismas savo iniciatyva arba vienos iš proceso šalių prašymu nurodo dokumentus pateikiančiam asmeniui prie jų pridėti vertimą.

Taikos teismuose procesas gali būti vykdomas žodžiu. Kituose procesuose ieškinys turi būti pareiškiamas raštu.

Procesiniai dokumentai, kuriuos proceso šalys privalo pateikti raštu, teismui pateikiami elektronine forma per kompiuterinę sistemą *Citius* e. paštu <http://citius.tribunaisnet.mj.pt/>, laikantis sistemoje išdėstytų procedūrų ir nurodymų, ir laikomi pristatytais dokumento išsiuntimo dieną.

Tokiu būdu įrodymus teikianti proceso šalis privalo elektronine forma pateikti rašytinį pareiškimą ir visus lydimuosius dokumentus, o originalų siųsti neprivalo, išskyrus atvejus, kai teismas, remdamasis proceso teise, nusprendžia, kad tai būtina.

Kai byloje teisinis atstovas neprivalomas, o proceso šalis neturi tarpininko, žr. atsakymą į pirmesnį klausimą.

Informaciją apie mokėjimo įsakymo procedūras rasite atitinkamoje faktų suvestinėje.

Taip pat žr. faktų suvestinę „Elektroninis administravimas“.

9 Ar yra nustatytos specialios ieškinio pareiškimo formos, o jeigu jų nėra, kaip turiu išdėstyti ieškinį? Koks turi būti ieškinio turinys?

Specialios formos taikomos prašymams išduoti įsakymą, vykdymo užtikrinimo procesui ir proceso inicijavimui taikos teismuose, jeigu pastaruoju atveju ieškovas nusprendė nepradėti proceso žodžiu.

Šiame puslapyje žr. faktų suvestines „Mokėjimo įsakymo procedūros“, „Sprendimų vykdymo užtikrinimas“ ir „Alternatyvaus ginčų sprendimo priemonės“.

Ieškinys, kuriuo siekiama deklaratyvaus sprendimo, teisme pareiškiamas pateikiant pradinį prašymą, kuriame ieškovas privalo:

- nurodyti teismą ir padalinį, kuriame pareiškiamas ieškinys, nurodyti proceso šalis – jų vardus ir pavardes, gyvenamąsias vietas ar registruotąsias būstines ir, jei įmanoma, civilinius identifikavimo numerius, mokesčių mokėtojų kodus, profesijas ir darbo vietas;
- nurodyti jų teisinio atstovo verslo adresą;
- nurodyti ieškinio tipą;
- bendrais bruožais išdėstyti faktus, dėl kurių pareiškiamas ieškinys, ir teisines priežastis, kurios yra ieškinio pagrindas;
- suformuluoti prašymą;
- nurodyti ieškinio sumą;
- nurodyti vykdomąjį atstovą, privalantį išduoti teismo šaukimą, arba teisinį atstovą, privalantį jį įteikti.

Prašymo pabaigoje ieškovas turi pateikti liudytojų sąrašą ir paprašyti kitų įrodymų.

Prie prašymo turi būti pridėtas įrodymas, kad teismo mokestis iš anksto sumokėtas arba kad proceso šalis atitinka teisinės pagalbos gavimo kriterijus (vietoj mokesčio).

Teismo kanceliarija atsisako priimti pradinį prašymą ir raštu nurodo jo atmetimo priežastis, kai taikomos kurios nors iš šių aplinkybių:

- prašyme nėra adreso arba jis adresuotas kitam teismui, kitam to paties teismo padaliniui ar kitai institucijai;
- prašyme nenurodytos proceso šalys ir nepateikta identifikavimo informacija, kuri jame privalo būti pateikta (vardai, pavardės, gyvenamoji vieta arba registruotosios būstinės ir, jei įmanoma, civiliniai identifikavimo numeriai, mokesčių mokėtojų kodai, darbo vietos ir profesijos);
- prašyme nenurodytas teisinio atstovo verslo adresas;
- prašyme nenurodytas ieškinio tipas;
- prašyme nenurodyta ieškinio suma;
- nepateikta įrodymų, kad privalomas teismo mokestis iš anksto sumokėtas arba suteikta teisinė pagalba, išskyrus atvejus, kai pagal įstatymą išduodamas skubus šaukimas;
- prašymas nepasirašytas;
- prašymas surašytas ne portugalų kalba;
- naudojamas popierius neatitinka administracinių reikalavimų.

10 Ar reikia mokėti teismo mokesčių? Jeigu taip, kada? Ar turiu mokėti advokatui nuo pat ieškinio pareiškimo?

Bylinėjimosi išlaidos apima teismo mokesčius, teisinius mokesčius ir išlaidas.

Teismo mokesčiai

Teismo mokesčiai – tai kiekvienos proceso šalies mokėtinos sumos už bylą, jie nustatomi pagal bylos vertę ir sudėtingumą vadovaujantis [Proceso išlaidų reglamentu](#).

Pagal Proceso išlaidų reglamentą teismo mokesčius moka tik ieškinį pareiškianti proceso šalis, nesvarbu, ar tai ieškovas, ar atsakovas, kreditorius ar skolininkas, reikalavimą ar atsiliepimą į jį teikiantis asmuo, apeliacinį skundą ar atsiliepimą į jį teikiantis asmuo.

Teismo mokesčiai turi būti sumokami prieš atliekant veiksma su procesiniu dokumentu, už kurį imamas mokestis (pradinė peticija arba prašymas, priešieškinis ir kt.), išskyrus atvejus, kai proceso šaliai ar veiksmui daroma išimtis arba proceso šalis yra atleista nuo išankstinio mokėjimo.

Kai pareiškiamas priešieškinis arba atliekamas pagrindinis veiksmas, papildomas teismo mokestis mokamas tik tuo atveju, jei priešieškinyje pateikiamas su ieškovo prašymu nesusijęs prašymas.

Prašymas nelaikomas nesusijusiu, kai proceso šalis savo pačios naudai ketina pasiekti tą patį teisinį poveikį, kurio siekia ir ieškovas, arba proceso šalis siekia gauti tik kompensaciją.

Jeigu vieną prašymą pateikia skirtingos proceso šalys, visą teismo mokesť turi sumokėti proceso šalis, pirmoji pateikusi pradinę peticiją, priešieškinį arba prašymą, tačiau ji nepraranda teisės šį mokesť išieškoti iš prie prašymo prisijungusių proceso šalių.

Jeigu skirtingos proceso šalys kartu pateikia daugiau nei vieną prašymą, kiekvienas ieškovas, priešieškinį teikiantis asmuo, kreditorius ar reikalavimą teikiantis asmuo privalo sumokėti atitinkamą teismo mokesť, kurio dydis nustatytas Proceso išlaidų reglamente.

Kai ieškinius pareiškia prekybos įmonės, praėjusiais metais pareiškusios 200 ar daugiau ieškinių, pradėjusios atitinkamą skaičių procesų ar vykdymo užtikrinimo procesų, teismo mokesčiai nustatomi pagal Proceso išlaidų reglamentą.

Nurodant sumokėti teismo mokesčius, ieškiniai ir apsaugos procedūros laikomi itin sudėtingais, kai:

a) jie apima didelės apimties prašymus ar reikalavimus;

b) jie yra susiję su labai specifiniais teisiniais ar techniniais klausimais arba jiems išnagrinėti reikia atlikti bendrą labai skirtingų sričių teisinių klausimų analizę; arba

c) jiems išnagrinėti reikia apklausti daug liudytojų, išnagrinėti sudėtingus įrodymus ar atlikti įvairius ilgai trunkančius įrodymų paėmimo veiksmus.

Paprastai pirmasis arba vienintelis teismo mokesťis sumokamas iki dokumentų pateikimo dienos. Jeigu mokėjimas atliekamas elektroniniu būdu, jis turi būti įrodytas elektroniniais čekiais, kaip numatyta įstatyme. Jeigu jis atliekamas popierine forma, prašymą teikiantis asmuo turi įrodyti, kad mokėjimas atliktas.

Antroji teismo mokesčio dalis turi būti sumokama per dešimt dienų nuo pranešimo apie galutinį posėdį, o prašymą teikiantis asmuo turi per tą patį laikotarpį pateikti mokėjimo įrodymą arba įrodymą, kad toks mokėjimas atliktas.

Teisiniai mokesčiai

Teisiniai mokesčiai – tai visos dėl proceso – nesvarbu, proceso šalių iniciatyva ar pagrindinio posėdžio teisėjo nurodymu, – patirtos išlaidos.

Išskyrus atvejus, kai teisė į teisingumą reglamentuojančiuose reglamentuose numatyta kitaip, kiekviena proceso šalis sumoka savo patirtas ir proceso metu susidarancias išlaidas.

Teisinius mokesčius privalo sumokėti ta proceso šalis, kuri prašė atlikti veiksmą, arba, jeigu veiksmas atliktas teismo iniciatyva, proceso šalis, kuriai tas veiksmas naudingas.

Išlaidos

Išlaidos – kiekvienos proceso šalies bylai išleista pinigų suma, kurios kompensaciją ji turi teisę prisiteisti remdamasi tuo, kad teismas priėmė kitai proceso šaliai nepalankų sprendimą. Išlaidos nustatomos pačiame teismo sprendime.

Teismo nurodymu turi būti sumokami bylą laimėjusios proceso šalies sumokėti teismo mokesčiai, proceso šalies faktiškai patirtos išlaidos (yra nustatytos kintamo dydžio ribos), vykdymo užtikrinimo pareigūnui sumokėtas atlygis ir jo patirtos išlaidos, teisinio atstovo mokesťis ir patirtos išlaidos, įrodomos išsamiai išdėstant priežastis, kaip nurodyta reglamente.

Jeigu ieškovas galėtų pasinaudoti alternatyvaus ginčų sprendimo mechanizmais, bet pasirenka teismo procesą, jis turi padengti savo išlaidas neatsižvelgdamas į bylos baigtį, išskyrus atvejus, kai dėl kitos proceso šalies veiksmų jam tapo neįmanoma pasinaudoti šia alternatyvaus ginčų sprendimo forma.

Kai kuriose bylose pagal įstatymą pareiga apmokėti išlaidas netaikoma; tai galioja ir tam tikroms proceso šalims.

Kadangi teismo mokesčiai atitinka sumą, mokėtiną dėl kiekvienos proceso šalies pageidavimo bylinėtis, kiekvienas asmuo, kuris gali būti laikomas proceso dalyviu (ieškovas, atsakovas, kreditorius, skolininkas, reikalavimą arba atsiliepiamą į jį teikiantis asmuo, apeliacinį skundą arba atsiliepiamą į jį teikiantis asmuo), iš esmės gali būti įpareigotas sumokėti teismo mokesčius, nes mokėjimas atitinka suteikiamą paslaugą, neatsižvelgiant į tai, ar byla buvo laimėta. Bylą laimėjusios proceso šalys turi teisę į sumų, sumokėtų kaip teismo mokesčiai, susigrąžinimą pagal išlaidų reglamentavimo nuostatas.

Profesiniai mokesčiai

Profesinius mokesčius nustato teismas, kuris šiuo tikslu turi atsižvelgti į suteiktų paslaugų svarbą, dalyko sudėtingumą ir skubumą, specialisto darbe reikalingo intelektualinio kūrybingumo lygį, gautus rezultatus, skirtą laiką, specialisto įvykdytus įsipareigojimus ir kitas profesines pareigas.

11 Ar galiu gauti nemokamą teisinę pagalbą?

Taip, galite, jeigu atitinkate sąlygas teisinei pagalbai gauti (žr. faktų suvestinę „Teisinė pagalba“).

12 Nuo kurio momento mano ieškinys laikomas oficialiai pareikštu? Ar institucijos praneš, ar mano ieškinys pareikštas tinkamai?

Žr. atsakymus į 7 ir 8 klausimus.

Gavus ieškinį, jį priėmęs teismo pareigūnas patikrina, ar įvykdyti formos reikalavimai. Vėlesniais proceso etapais teisėjas atlieka išsamesnį ir visapusiškesnį patikrinimą.

Apie tokius sprendimus visada pranešama proceso šalims.

13 Ar gausiu išsamią informaciją apie bylos tvarkaraštį (pvz., kada atvykti į bylos svarstymą)?

Teismai pagal įstatymą tokios informacijos teikti neprivalo. Tačiau per CITIUS sistemą (Teisingumo ministerijos iniciatyva suskaitmeninti teismo bylas) teisiniai atstovai dabar turi galimybę patikrinti bylas būdami savo biuruose.

Kadangi procesiniai dokumentai pristatomi elektroniniu būdu ir įvedami tiesiogiai į teismo IT prietaikas, o teisėjai tomis pačiomis prietaikomis atlieka veiksmus, advokatai, teisėjai ir teismo kanceliarijos, naudodamiesi šiomis prietaikomis ir CITIUS portalu, gali patikrinti bylos dokumentų rinkinius ir dokumentus.

Papildoma informacija

[☞ Apoio Judiciário – Protecção Jurídica](#)

[☞ Bases Jurídico-Documentais](#)

[☞ Câmara dos Solicitadores](#)

[☞ Diário da República](#) (oficialusis leidinys)

[☞ Direcção-Geral da Administração da Justiça](#)

[☞ Direcção-Geral da Política de Justiça](#)

[☞ Ministério da Justiça](#) (Teisingumo ministerija)

[☞ Ordem dos Advogados](#)

[☞ Portalas Citius](#)

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 31/03/2017